

หลักปฏิบัติในวันอีดิลฟิตรี

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده : وبعد :

รอมฎอน เป็นเดือนที่ยิ่งใหญ่ในบรรดาเดือนทั้งหลาย ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ **รอมฎอนเป็นประธานของเดือนทั้งหลาย** ”

รอมฎอน ได้จากเราไปแล้วด้วยความอาลัยอาวรณ์ รอมฎอนต้องกลับมาอย่างแน่นอน แต่ตัวเราจะพบกับรอมฎอนอีกหรือไม่ อัลเลาะห์เท่านั้นผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่ง

รอมฎอน ได้ตัดสินเราไปแล้วว่า เราจะทำไรหรือขาดทุน หากเราถือศีลอด ละหมาด อ่านกุรอาน ทำทาน ซอดุอาฮฺ หรือปฏิบัติกรรมดีเท่ากำลังความสามารถอย่างมีศรัทธา และบริสุทธิ์ใจ น่าจะเป็นเดือนที่เราทำไร แต่ถ้าเราไม่ถือศีลอด ไม่ละหมาด ไม่ทำคุณงามความดี ที่ควรกระทำ ค่อนข้างแน่นอนว่าเราขาดทุน

รอมฎอน แม้จะจากเราไปแล้ว ก็ยังวางใจไม่ได้ ถึงเราจะทำคุณความดีไว้มากสักเท่าใด สิ่งที่ต้องพึงระวังก็คือ ความดีที่เราทำไปในช่วงเดือนรอมฎอนนั้น เป็นความดีที่บริสุทธิ์หรือไม่ เป็นความดีที่สอดคล้องกับพระประสงค์ของอัลเลาะห์หรือไม่ ดังนั้น เพื่อความไม่ประมาท ต้องหมั่นขอพรต่ออัลเลาะห์ต่อไปอีกว่า ขอให้อัลเลาะห์ทรงรับกิจกรรมความดีของเราด้วย

ท่านอุมัร บิน अबดุลอาซีซ รอฎียัลลอฮุอันฮุ คอลิฟะห์อีรรอชิดุนท่านที่ห้า แสดงธรรมในวันอีดิว่า

“ **พี่น้องประชาชนทั้งหลาย พวกท่านได้ถือศีลอดเพื่ออัลเลาะห์มาแล้วสามสิบวัน พวกท่านได้ละหมาดตะรอเวียะห์มาแล้วสามสิบคืน และพวกท่านได้ออกจากรอมฎอนมาแล้ว พวกท่านต้องขอพรต่ออัลเลาะห์ให้ได้ทรงโปรดรับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติมาในรอมฎอนด้วยเถิด** ”

สัญลักษณ์ ส่วนหนึ่งที่แสดงว่าการถือศีลอดและการละหมาดของคนหนึ่งจะถูกรับคือ คนนั้นต้องมีสภาพหลังรอมฎอนดีกว่าสภาพของเขา ก่อนรอมฎอน

ดังนั้น เราต้องอามารอมฎอนด้วยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

หนึ่ง

เตาปะห์ (สารภาพผิด) จากความชั่วทั้งหลายทั้งปวง

สอง

ตั้งใจอย่างมุ่งมั่นว่า จะทำตัวทำตนหลังรอมรอมฏอนให้ดีกว่าก่อนรอมรอมฏอน

สาม

ขอพรต่ออัลเลาะห์อยู่เสมอว่า “ โปรดรับการกระทำในเดือนรอมฏอนที่ผ่าน มาด้วยเถิด ” มีรายงานจากท่านอะลี อิบนอะบีตอลิบ รอฎียัลลอฮุอัน กล่าวว่ “ เหล่าสาวกนั้นให้ ความสำคัญต่อการที่อัลเลาะห์จะรับการกระทำหรือไม่ มากกว่าสิ่งที่กระทำเสียอีก พวกท่านไม่ ทราบหรือว่าที่อัลเลาะห์มีพระบัญชาว่า ”

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

“ อันที่จริงอัลเลาะห์จะรับ (การกระทำ) เฉพาะแต่ของผู้ที่ยำเกรงเท่านั้น ”

และบางคนในยุคสะลัฟ (คนยุคก่อน) นั้น เขาแสดงออกถึงความเศร้าใจในวัน อีดิลฟิตรี มีคนถามเขาว่า “ ท่านครับ วันนี้เป็นวันตรุษ วันแห่งการรื่นเริง วันแห่งความดีใจมิใช่หรือ ไฉนเล่าท่านจึงทำที่เศร้าโศกเหลือเกิน ? ” เขาตอบว่า “ พวกท่านพูดถูกต้อง วันนี้เป็นวันรื่นเริง วัน ดีใจ แต่สำหรับฉันแล้วเป็นบ่าวคนหนึ่งที่เป็นนายของฉัน (คืออัลเลาะห์) ได้บัญชาให้ฉันทำงาน ฉันก็กระทำงานตามคำสั่งนั้น แต่ฉันหาทราบไม่ว่า นายของฉันจะรับงานของฉันหรือไม่ ? ”

ท่านอะฮับบินวะรอด เห็นผู้คนหัวร่อในวันอีดิลฟิตรี (วันตรุษฟิตรี) เขากล่าวว่า “ หากพวกเขาเหล่านั้นได้รับการตอบรับการถือศีลอดของพวกเขา พวกเขาควรจะอยู่ในอาการ ขอบคุน แต่ถ้าการถือศีลอดของพวกเขาไม่ได้ถูกรับ พวกเขาจะต้องอยู่ในอาการหวาดกลัว ”

สี่

ขอขอบคุณอัลเลาะห์ สรรเสริญพระองค์ ที่พระองค์ทรงให้ได้พบกับรอมฏอน ให้มี โอกาสได้ถือศีลอดและทำละหมาดในรอมฏอน การขอบคุณอัลเลาะห์หมายถึงต้องห่างไกลสิ่งต้อง ห้ามทั้งปวง และเพียรกระทำคุณงามความดีที่พระองค์ทรงใช้ การขอบคุณต้องกระทำทั้งกาย วาจาและจิตใจ

ห้า

ขอพรต่ออัลเลาะห์ให้ได้พบกับรอมฏอนหน้า และรอมฏอนต่อไป บางคนจาก บรรดาสะลัฟ ได้กล่าวว่า

كَانُوا يَدْعُونَ اللَّهَ سِتَّةَ أَشْهُرٍ أَنْ يَبْلُغَهُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ
ثُمَّ يَدْعُونَ اللَّهَ سِتَّةَ أَشْهُرٍ أَنْ يَتَقَبَّلَهُ مِنْهُمْ

“ บรรดาเหล่าชนยุคก่อนนั้น พวกเขาขอพรต่ออัลเลาะห์ถึงหกเดือน เพื่อ ให้อัลเลาะห์ทรงโปรดพวกเขาได้พบกับรอมฏอนอีก ต่อมาอีกหกเดือนพวกเขาก็ขอต่ออัล เลาะห์ให้พระองค์ทรงโปรดรับการกระทำในรอมฏอนของพวกเขา ”

หก

ให้สัญญากับอัลเลาะห์ว่าจะช่วยเหลืองานด้านศาสนาอย่างเต็มกำลังความ สามารถ จะปกป้องอิสลาม และสนับสนุนงานของท่านนบีมุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม จะ ให้คำตักเตือนที่ดีต่อบุคคลทั่วไปทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สมกับคำสอนของท่านศาสดาที่ว่า “ ศาสนาคือการตักเตือน ”

เจ็ด หมั่นเพียรสร้างคุณงามความดี ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม เพราะ “ การทำความดีนั้น สามารถถลบล้างความชั่วได้ ”

แปด ระลึกถึงความตายให้มาก ๆ เพราะ “ อายุขัยของเรานั้น จะต้องมียอันหมดสิ้น เหมือนกับการหมดสิ้นของเดือนรอมฎอน ”

กิจปฏิบัติของมุสลิมในวันอีดิลฟิตรี

วันอีดี หรือวันตรุษของประชาชาติอิสลามมีสองวันคือ วันอีดิลฟิตรี (ตรุษฟิตรี) ส่งท้ายเดือนรอมฎอน ฉลองเสร็จสิ้นการถือศีลอด ตรงกับวันที่ 1 ของเดือนเชาวาล และวันอีดิลอัฎฮา (ตรุษอัฎฮา) ส่งท้ายการประกอบพิธีฮัจญ์และฉลองเสร็จสิ้นพิธีการฮัจญ์ ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจยะห์

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ : مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ ؟ قَالُوا : كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ . رواه أبوداود

ความจากอะนัสรอฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่า ท่านศาสดาศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้เดินทางถึงนครมดีนะห์ ซึ่งผู้คนในมดีนะห์มีสองวันที่พวกเขามีการรื่นเริง ท่านนบีถามว่า “ สองวันนี้เป็นอย่างไร ? ” พวกเขาตอบว่า “ ในสองวันนี้ เป็นวันที่พวกเรามีการละเล่นรื่นเริงมาแต่ยุคญาฮิลียะห์แล้ว ” ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ บัดนี้อัลเลาะห์ได้เปลี่ยนวันที่ดีกว่าสองวันนี้แก่พวกท่านทั้งหลายแล้ว คือ วันอฎฮา และวันฟิตรี ”

วันอีดิลฟิตรี (ตรุษฟิตรี) เป็นหนึ่งในสองวันที่อัลเลาะห์ทรงประทานให้แก่ประชาชาติอิสลาม จึงมีหลักการและข้อปฏิบัติสำหรับมุสลิมดังนี้

หนึ่ง กล่าวตักบิร

เมื่อเห็นเดือนหรือทราบว่าเป็นวันรุ่งขึ้นเป็นวันอีดิลฟิตรี มีสุนัต (สมควร) ให้ทำการตักบิรตั้งแต่บัดนั้น จนถึงเข้าละหมาดอีดิลฟิตรี ให้กล่าวได้ทุกสถานที่ ไม่ว่าตามถนน ที่บ้าน ในรถ เวลาออกจากบ้าน หรือแม้แต่ในสถานที่ละหมาดอื่น โดยให้กล่าวด้วยเสียงดังสำหรับผู้ชาย ส่วนผู้หญิงให้กล่าวเพียงค่อย ๆ

มีหะดีษของอับดุลเลาะห์บิณอุมร์ รอฎิยัลลอฮุอันฮุมาลัยว่า

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكَبِّرُ يَوْمَ الْفِطْرِ مِنْ حَيْثُ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ حَتَّى تَأْتِيَ الْمُصَلَّى .

“ แท้จริงศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้ตักบิรในวันอีดิลฟิตรี นับแต่ออกจากบ้านของท่านจนกระทั่งถึงยังสถานที่ละหมาดอีดิ ”

สำหรับถ้อยคำตักบิรคือ

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَللهِ الْحَمْدُ .

และบางนักวิชาการเพิ่มเติมอีกว่า

اَللّٰهُ اَكْبَرُكَبِيْرًا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيْرًا وَسُبْحَانَ اللهِ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ صَدَقَ وَعْدُهُ وَنَصْرَعَبْدُهُ وَاَعَزَّجَنْدُهُ وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ .

สอง จ่ายชะกาตฟิตเราะห์

ชะกาตฟิตเราะห์ คือทานที่มุสลิมทุกคนต้องแจกจ่ายแก่ผู้ยากจนหรือบุคคลเปดจำพวกที่มีสิทธิรับชะกาตทั่วไป โดยใช้อาหารหลักที่บริโภคกันแต่ละประเทศ เพื่อเป็นการขัดเกลาตนเองให้พ้นจากการบาปทั้งปวง และยังมีส่วนเสริมข้อบกพร่องผลบุญของการถือศีลอดให้บริบูรณ์อีกด้วย

นักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่าชะกาตฟิตเราะห์เป็นวาญิบ (ภาคบังคับ) ดังหะดีษของอิบนุอุมัรรายงานในบันทึกของบุคอรีความว่า

فَرَضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ وَالذَّكْرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

“ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กำหนดเป็นภาระจำเป็น ให้ทำทานฟิตเราะห์ด้วยอินทผาลัมหรือข้าวสาลีจำนวนหนึ่งซออุ (หนึ่งกัณดัง) สำหรับมุสลิมที่เป็นบ่าว เป็นไท เพศชาย เพศหญิง เด็ก และผู้ใหญ่ ”

ชะกาตฟิตเราะห์ ถูกกำหนดเป็นวาญิบ (ภาระจำเป็น) เมื่อเสร็จสิ้นเทศกาลการถือศีลอด ซึ่งก็เกี่ยวพันกับทั้งผู้ถือศีลอดและสังคม ดังเหตุผลจากคำสอนของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ในหะดีษของท่านอับดุลเลาะห์อิบนุอับบาส ความว่า

فَرَضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللُّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ . " رواه أبو داود

“ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กำหนดให้จ่ายชะกาตฟิตเราะห์ เพื่อชำระความสะอาดให้ผู้ถือศีลอดที่เคยพูดจาไร้สาระและหยาบคาย (ในช่วงการถือศีลอด) และเพื่อเป็นทานแก่คนยากจน ผู้ใดจ่ายชะกาตฟิตเราะห์ก่อนละหมาดอีด ชะกาตนั้นถูกรับรอง และผู้ใดจ่ายชะกาตหลังละหมาดอีด ชะกาตนั้นกลายเป็นการบริจาคธรรมดา ” บันทึกโดยอะบูดาอูด

และท่านอะลียะฮฺ บิน อัลญุรรอห์ ได้เปรียบเทียบไว้ว่า

زَكَاةُ الْفِطْرِ لِشَهْرِ رَمَضَانَ كَسَجْدَتِي السَّهْوِ لِلصَّلَاةِ ، تَجْبِرُ نُقْصَانَ الصَّوْمِ كَمَا
يَجْبِرُ السُّجُودُ نُقْصَانَ الصَّلَاةِ .

“ ชะกาตฟิตเราะห์ของเดือนรอมฎอนนั้น เหมือนกับสองสujudชะหฺวีของละหมาด กล่าวคือชะกาตฟิตเราะห์จะเสริมส่วนที่ขาดตกบกพร่องของการถือศีลอดได้ เช่นเดียวกับสujudชะหฺวี ที่จะเสริมข้อบกพร่องของการละหมาด ”

ชะกาตฟิตเราะห์ ถูกบัญญัติในปีที่สองแห่งฮิจเราะห์ศักราช ก่อนวันอีดสองวัน ซึ่งเป็นปีเดียวกับการถือศีลอดถูกบัญญัติลงมา

เงื่อนไขการทำทานฟิตเราะห์

อิสลามได้กำหนดเงื่อนไขผู้ที่จะต้องจ่ายชะกาตฟิตเราะห์ดังนี้

- เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม
- ต้องมีทรัพย์สินพอเพียงแก่ตนเองและครอบครัวในคืนและวันอีด
- ต้องมีชีวิตคาบอยู่ระหว่างเดือนรอมฎอนและเดือนเซาวาล

ดังนั้น ชะกาตฟิตเราะห์จึงไม่จำเป็นแก่ **คนกาฟิร คนยากจน** ขนาดไม่มีอาหารในคืนและวันอีด หรือมีแต่จำต้องใช้ในการบริโภคสำหรับตนเองและครอบครัวพอดี เช่นเดียวกับ **ผู้ที่เข้ารับนับถืออิสลาม** หลังดวงอาทิตย์ตกวันสุดท้ายของรอมฎอน หรือ **เด็ก** ที่เกิดหลังดวงอาทิตย์ตกวันสุดท้ายของรอมฎอน และหรือผู้ที่ **เสียชีวิต** ก่อนดวงอาทิตย์ตกวันสุดท้ายของรอมฎอน เพราะขาดเงื่อนไขที่จำต้องจ่ายชะกาตฟิตเราะห์

ผู้นำครอบครัว นอกจากจะต้องจ่ายชะกาตฟิตเราะห์สำหรับตนเองแล้ว จำเป็นต้องจ่ายแทนบุคคลที่จำต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูทุกคนไม่ว่าจะเป็นภรรยา บิดา มารดาหรือลูกหลานที่ไม่มีทรัพย์สินของตนเอง หากมีทรัพย์สินของตนเองให้นำทรัพย์สินของพวกเขาซื้ออาหารจ่ายชะกาต และถ้าผู้นำครอบครัวจะจ่ายแทนให้ก็ถือว่าเป็นการอนุญาต

บุตรที่ยังเล็ก ๆ ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่มีทรัพย์สินของตนเอง ผู้เป็นบิดาต้องจ่ายชะกาตฟิตเราะห์แทนให้

ส่วนบุตรชายที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และสามารถประกอบอาชีพหารายได้ได้เองแล้ว บิดาก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายชะกาตแทนให้ โดยเจ้าตัวต้องจ่ายเอง ถ้าหากบิดาจะจ่ายแทนให้ ก็ถือว่าชะกาตฟิดเราะหั้นยังไม่พ้นไปจากบุตร นอกจากจะต้องได้รับอนุญาตหรือแจ้งให้บุตรทราบเสียก่อน

สำหรับบุตรที่เป็นหญิง บิดาต้องรับผิดชอบจ่ายชะกาตแทนให้จนกว่าเธอจะสมรส หรือเธอมีอาชีพทำงานมีรายได้ ก็ให้เธอจ่ายชะกาตฟิดเราะห์เอง

ถ้าหากผู้นำครอบครัว มีทรัพย์สินไม่พอจะจ่ายชะกาตให้แก่ทุกคนที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูของตนได้ ให้เขาจ่ายชะกาตฟิดเราะห์ให้แก่ตนเองก่อน ลำดับต่อไปก็ให้จ่ายแก่ภรรยา ของลูกคนเล็ก บิดามารดา และลูกที่โตแล้วซึ่งยังไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้

ส่วน ทารกที่อยู่ในครรภ์ ไม่จำเป็นต้องจ่ายชะกาตฟิดเราะห์ให้ แต่มีสุนัตให้จ่ายแทน เพราะท่านคอลีฟะห์อุสมานอิบน์อัฟฟาน เคยจ่ายแทนบุตรที่อยู่ในครรภ์

ประเภทและจำนวนชะกาตฟิดเราะห์

ชะกาตฟิดเราะห์ ตามหลักฐานจากหะดีษที่ชัดเจนต้องจ่ายเป็นอาหารหลักของแต่ละพื้นเมื่อนั้น ๆ เช่น อินทผาลัม ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ **ในประเทศไทยก็เป็นข้าวสาร จำนวน 1 ศอก สีะหนาน ประมาณน้ำหนัก 2 กิโลกรัม 8 ซิต**

สำหรับการใช้เงินจ่ายแทนอาหารหลักนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่เช่น มัซฮับมาลิกี ชาฟีอี และฮัมบะลี บอกว่าจะใช้เงินแทนอาหารจ่ายเป็นชะกาตฟิดเราะห์ไม่ได้ **เพราะ**

- คำสอนของท่านนบี ศอลลัลลฮูอะลัยฮิอะซัลลิม บอกชัดเจนว่า ให้จ่ายเป็นอาหาร ไม่ว่าจะเป็นอินผาลัม ข้าวสาลี หรือข้าวบาเลย์
- ท่านนบีและบรรดาสาวกก็จ่ายเป็นอาหาร ในบรรดาสาวกของท่านนบี ไม่มีใครสักท่านเดียวที่จ่ายชะกาตฟิดเราะห์เป็นเงิน ซึ่งบรรดาเหล่านั้นใกล้ชิดและทราบซุนนะห์ของท่านนบีเป็นอย่างดี
- ในสมัยท่านนบี และสมัยสาวกยุคต่อมา ณ นครมดีนะห์ ก็มีการใช้เงินตรา ซึ่งเป็นความจำเป็นของคนยุคนั้นที่ต้องใช้เงินซื้อข้าวของ เช่นเดียวกับยุคปัจจุบัน แต่ไม่พบเลยว่าบรรดาเหล่านั้นใช้เงินจ่ายเป็นชะกาตฟิดเราะห์
- การวินิจฉัยย่อมกระทำไม่ได้ หากมีตัวบทที่ชัดเจนอยู่แล้ว
- การจ่ายชะกาตเป็นอิดาอะห์ (ศาสนกิจ) และอิดาอะห์นั้นต้องเป็นไปตามที่ศาสนากำหนด (เตากีฟียะห์) เท่านั้นที่อนุญาตให้ใช้เงินแทนอาหารในการจ่ายชะกาตฟิดเราะห์ได้ คือ มัซฮับฮานาฟี แต่ท่านอะบูฮะนีฟะห์ผู้นำมัซฮับฮานาฟีได้เคยกล่าวไว้ว่า

هَذَا رَأْيِي فَمَنْ جَاعَنِي بِرَأْيِي خَيْرٌ مِنْهُ قَبْلَتُهُ

“ นี่คือการทัศนะของฉัน ดังนั้นผู้ใดมีทัศนะที่ดีกว่า ฉันก็รับทัศนะนั้น ”

แต่เรื่องของชะกาดพิตเราะห์ที่ให้อภัยเป็นอาหารนั้น มิใช่ทัศนะของผู้ใด ทว่าเป็นตัวบทศาสนาที่มาจากบุคคล (หมายถึงนบี) ที่ไม่อาจพูดด้วยความคิดตนเอง แต่มาจากการดล (วะฮีย์) ขององค์อภิบาลคืออัลเลาะห์ตะอาลา

เวลาจ่ายชะกาดพิตเราะห์

เวลาที่จำเป็นคือหลังดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าของวันสุดท้ายเดือนรอมฎอน (คือคืนวันอีด) และอนุญาตให้อภัยชะกาดได้นับแต่เข้ารอมฎอน

แต่ที่ดีที่สุดคือให้อภัยชะกาดพิตเราะห์ตอนเช้าวันอีดก่อนออกไปละหมาดอีด ทั้งนี้เพื่อให้ตรงกับเป้าหมายแห่งการกำหนดให้อภัยชะกาดพิตเราะห์ กล่าวคือชะกาดพิตเราะห์นี้เองที่สร้างความปิติยินดีให้แก่เด็ก ๆ และคนยากจน จะได้มีโอกาสรับประทานอาหารอย่างอิ่มหนำสำราญในวันแห่งความสุขของประชากรมุสลิม อีกทั้งพวกเขาจะได้คิดว่าวันอีดนี้เป็นวันอีดของเราเหมือนกัน มิใช่เป็นอีดของคนมีเงินอย่างเดียว

บุคคลที่รับชะกาดพิตเราะห์

ชะกาดต้องจ่ายแก่บุคคลแปดจำพวก ที่มีสิทธิรับชะกาดทั่วไป สำหรับกาดพิตเราะห์ ท่านศาสดาเน้นให้แจกจ่ายแก่คนยากคนจนเป็นสำคัญ

วิธีจ่ายชะกาดพิตเราะห์

จัดตรงข้าวสารตามจำนวนคนและปริมาณ คือคนละประมาณสองกิโลกรัมแปดขีด ให้ครบจำนวนบุคคลที่ตนต้องจ่ายแทนให้เช่น ภรรยา บุตร และบิดามารดา

นำข้าวสารใส่ในภาชนะเดียวกันทั้งหมด จากนั้นให้เหนียต (ตั้งใจ) เพียงครั้งเดียวว่า

“ **นี่คือ ชะกาดพิตเราะห์ของข้าพเจ้า และของบุคคลที่ข้าพเจ้าต้องจ่ายแทนให้** ” หากจะระบุแต่ละบุคคลก็ได้

สำหรับกรณีที่ยกเป็นกองหรือเป็นถุงของแต่ละคน ให้เหนียตแก่ตนเองก่อน โดยเมื่อหยิบถุงทีละถุงให้เหนียตว่า

“ **นี่คือชะกาดพิตเราะห์ของข้าพเจ้า** ”
“ **นี่คือชะกาดพิตเราะห์ของภรรยาข้าพเจ้า** ”
“ **นี่คือชะกาดพิตเราะห์ของบุตรข้าพเจ้าชื่อ(ระบุชื่อบุตร)** ”
เป็นต้น

หลังจากนั้น นำข้าวสารดังกล่าวออกแจกจ่ายแก่บรรดาบุคคลที่มีสิทธิรับ ก่อนละหมาดอีด

สาม อาบน้ำ และสวมเสื้อที่สวຍงาม

มีสุนัฒให้อาบน้ำในวันอีดิลฟิตรีสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะไปละหมาดอีดิหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะมีหะดัศหรือไม่ก็ตาม เพราะวันอีดิเป็นวันที่จะต้องมีการซุญนุ มพบปะ สังสรรค์ และเยี่ยมเยียนกันและกัน การทำความสะอาดร่างกายและสวมใส่ชุดที่สวຍงามถือเป็นการบารยาททางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งหลักการศาสนาส่งเสริมให้กระทำ

มีหะดีษของท่านนาฟิอฺ ในบันทึกของอิหม่ามมาลิกในมุวัตตะอะฮฺ ความว่า

أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَغْتَسِلُ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى الْمُصَلَّى .

“ ท่านอิบนุอุมัร รอฎียัลลอฮุอันฮูมา นั้น ท่านได้อาบน้ำในวันอีดิลฟิตรี ก่อนที่จะไปยังสถานที่ละหมาด ”

และอิบนุลกอซออีมี ได้กล่าวว่า “ มีปรากฏชัดเจนว่า ท่านอิบนุอุมัร ซึ่งเป็นสาวกที่เคร่งครัดในเรื่องซุนนะห์ (แนวทางนบี) มาก ท่านได้อาบน้ำในวันอีดิก่อนไปละหมาดอีดิ ”

สำหรับการแต่งตัวให้สวຍงามนั้น ท่านอิบนุฮาญัร กล่าวในหนังสือของท่าน คือ “ ฟิตฮุลบารी ” ความว่า

رَوَى ابْنُ أَبِي الدُّنْيَا وَالْبَيْهَقِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ إِلَى ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَلْبَسُ أَحْسَنَ ثِيَابِهِ فِي الْعِيدَيْنِ .

“ อิบนุอะบีดุนยา และบัยฮะกียฺ รายงานด้วยสายรายงานที่ถูกต้อง ว่า ท่านอิบนุอุมัรนั้น ท่านสวมใส่เสื้อผ้าที่สวຍงามในสองวันอีดิ ”

และท่านญาบิรรายงานการแต่งตัวของท่านนบี ศอลัลลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัมในวันอีดิและวันศุกร์ความว่า

كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُبَّةٌ يَلْبَسُهَا لِلْعِيدَيْنِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ . ابْنُ خَزِيمَةَ

“ ท่านนบี ศอลัลลอฮุอะลัยฮิอะซัลลัม นั้น ท่านมีเสื้อญบบะห์ (เสื้อคลุม) ท่านได้ใส่เสื้อนี้สำหรับสองอีดิ และวันศุกร์ ” (อิบนุคุไซมะห์)

สี่ ก่อนออกไปละหมาดอีดิ สุนัฒให้รับประทานอาหารเล็กน้อย

วันอีดิเป็นวันรื่นเริงของมุสลิม ศาสนาห้ามมิให้มีการถือศีลอด เพราะมีหะดีษที่รายงานโดยอะบูสะอีด อัลคุฎรียฺ รอฎียัลลอฮุอันฮู ความว่า

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صِيَامِ يَوْمَيْنِ يَوْمِ الْفِطْرِ وَيَوْمِ النَّحْرِ.
(رواه مسلم)

“ แท้จริงท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ห้ามมิให้ถือศีลอดในสองวัน คือวันอีดิลฟิตรีและวันอีดิลอัฎฐา ” บันทึกโดยมุสลิม

ดังนั้น จึงมีสุนัตให้รับประทานอาหารเล็กน้อยตอนเช้าก่อนออกไปละหมาดอีด โดยมีหะดีษในบันทึกของบุคอรีจากท่านอะนัส บินมาลิก กล่าวว่า

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْدُو يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ تَمَرَاتٍ.. وَيَأْكُلُهُنَّ وَتَرًا .

“ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น ท่านจะยังไม่ออกไปในวันอีดิลจนกว่าท่านจะรับประทานอินทผลัมเล็กน้อย และท่านก็ทานอินทผลัมเป็นคี่ (สามหรือห้าหรือเจ็ดผล) ”

ห้า มีสุนัตให้เดินไปละหมาด

นักวิชาการส่วนใหญ่ส่งเสริม (สุนัต) ให้ไปละหมาดที่มีสยิด หรือสถานที่ละหมาดด้วยการเดินเท้า นอกจากหนทางไกล หรือมีความจำเป็นต้องใช้พาหนะ เพราะมีหะดีษที่หะซันในบันทึกของติรมิซียฺ ซึ่งท่านอะลี อิบนุอะบีตอลิบ รอฎียัลลอฮุอันฮุกล่าวว่

مِنَ السُّنَّةِ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الْعِيدِ مَاشِيًا

“ นับเป็นส่วนหนึ่งของสุนนะห์ (แนวทางนบี) คือ ให้ออกไปวันอีดิ ด้วยการเดินเท้า ”

หก สุนัตให้ไปละหมาดเส้นทางหนึ่งและกลับอีกเส้นทางหนึ่ง

การเดินทางไปละหมาดอีด มีสุนัตให้เปลี่ยนเส้นทาง กล่าวคือ ไปเส้นทางหนึ่งและกลับอีกเส้นทางหนึ่ง หลักฐานเรื่องนี้คือ

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ يَوْمُ عِيدِ خَالَفَ الطَّرِيقَ. [صحيح البخاري].

“ ความจากญาบิร บินอับดิลลาห์ รอฎียัลลอฮุอันฮุมา ว่า ท่านนบี ศอลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น เมื่อถึงวันอีดิ ท่านเปลี่ยนเส้นทาง (ไปทางหนึ่ง กลับทางหนึ่ง) ” บันทึกโดยบุคอรี

และมีหะดีษในบันทึกของอะบูดาอูด ความว่า

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ يَوْمَ الْعيدِ فِي طَرِيقٍ، ثُمَّ رَجَعَ فِي طَرِيقٍ آخَرَ. [صحيح / صحيح سنن أبي داود للألباني

“ ความจากอิบนุอุมัร แท้จริงศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลัลลอฮุอะลัยฮิ วะซัลลัม นั้น ในวันฮีดทานไปทางหนึ่ง และขากลับท่านใช้อีกเส้นทางหนึ่ง ”

ที่ท่านนบีศอลัลลอฮุอะลัยฮิ วะซัลลัมปฏิบัติอย่างนี้ นักวิชาการให้เหตุผลดังนี้

- เพื่อท่านจะได้ให้สลามกับคนทั้งสองเส้นทาง
- เพื่อคนทั้งสองเส้นทางจะได้บารอกัตจากการผ่านและได้ทักทายท่านนบี
- เพื่อท่านจะได้ทำธุระบางอย่างในสองเส้นทางนั้น
- เพื่อแสดงให้เห็นสัญลักษณ์อิสลามในวันฮีด ให้ได้เห็นกันอย่างทั่วถึง
- เพื่อให้พื้นดินทั้งสองเส้นทางนั้นเป็นพยานการมุ่งทำความดีในวันกียามะห์ เพราะแต่ละก้าวที่ย่างไปเพื่อการทำความดีนั้นแผ่นดินจะเป็นพยานให้

เจ็ด ละหมาดอีดิลฟิตรี

หลักการว่าด้วยการละหมาดฮีดนั้น มัชฮับชาฟีอีและมาลิกีถือเป็นสุนัตมุอักกะดะห์ (สมควรกระทำอย่างยิ่ง) ส่วนมัชฮับฮานาฟี เห็นว่าเป็นการวาญิบ (จำเป็นต้องกระทำ) และมัชฮับมาลิกี เห็นว่าเป็นการวาญิบกิฟายี (จำเป็นโดยรวม)

เหตุผลที่ว่าการละหมาดอีดิลฟิตรีเป็นการที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะเป็นละหมาดที่ท่านนบีปฏิบัติเป็นประจำ ไม่เคยละทิ้งเลยแม้แต่สักครั้งเดียว และที่ไม่ถือเป็นวาญิบนั้น เพราะมีหลักฐานจากหะดีษของอะอรอบีที่ว่า “ อัลเลาะห์ไม่ทรงกำหนดการละหมาดที่จำเป็นนอกจากห้าเวลาเท่านั้น ” การละหมาดฮีดไม่เป็นหนึ่งในห้าจึงไม่ถือเป็นวาญิบ แต่เมื่อท่านนบีปฏิบัติเป็นนิจก็ตกเป็นละหมาดที่ควรปฏิบัติอย่างยิ่งเท่านั้น (สุนัตมุอักกะดะห์)

เวลาละหมาดฮีด

เข้าเวลาละหมาดฮีดตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นของวันฮีด (วันที่ 1 เชาวาล) หมดเวลาเมื่อดวงอาทิตย์คล้อยหรือเข้าเวลาละหมาดซุฮร์ สำหรับเวลาที่ดียิ่งคือ เมื่อดวงอาทิตย์สูงเท่าด้ามหอกตามสายตาท้อง เพราะเป็นเวลาที่ท่านนบีปฏิบัติ

นักวิชาการเสนอแนะว่า ละหมาดอีดิลฟิตรีนั้น ควรละหมาดให้ช้าเล็กน้อย เพื่อให้พี่น้องมุสลิมได้แจกจ่ายชะกาตฟิตรีและทานอาหารเข้าก่อน ส่วนละหมาดฮีดอฎฐา ควรละหมาดให้เร็วกว่าละหมาดอีดิลฟิตรี เพราะให้เวลากับผู้ที่จะไปเชือดสัตว์เพื่อทำกุรบาน

วิธีละหมาดฮีด

การละหมาดฮีดมีสองรอกะฮ์ดังอุมัร อิบดุลคอดต๊อบ รอฎียัลลอฮุอันฮุกล่าวว่

صَلَاةُ الْعِيدِ وَالْأَضْحَى رَكْعَتَانِ رَكْعَتَانِ تَمَامٌ غَيْرُ قَصْرٍ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ وَقَدْ خَابَ مَنْ افْتَرَى .

“ การละหมาดอี๊ด (ฟิตรี) และอฎฐา สองรอกอะห์ สองรอกอะห์ อย่างสมบูรณ์โดยไม่ได้ย่อ ตามคำสอนของนบีของพวกท่าน และผู้ป้ายเทีจนั้น ย่อมขาดทุน ”

มีหะดีษจากอะบีสะอีด รายงานการเดินทางของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัมไปละหมาดอี๊ดความว่า

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى إِلَى الْمُصَلَّى فَأَوَّلُ شَيْءٍ يَبْدَأُ بِهِ الصَّلَاةُ .

“ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น ท่านออกไปวันอีดิลฟิตรีและอฎฐา ยังสถานที่ละหมาด สิ่งแรกที่ท่านปฏิบัติคือ การละหมาด (อี๊ด) ”

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَوْمَ الْعِيدِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهُمَا وَلَا بَعْدَهُمَا . " سنن أبي داود

“ หะดีษจากอิบนุอับบาสรายงานว่ ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น ท่านออกไปในวันอี๊ด ท่านได้ละหมาดอี๊ดสองรอกอะห์ โดยท่านมิได้ละหมาดก่อนและหลังละหมาดอี๊ดใดๆ ” สุนันอะบีดาอูด

وَعَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِيدَيْنِ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ بَغَيْرِ آذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ . رواه مسلم

และจากญะบิร รอฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่า “ จันนันละหมาดอี๊ดทั้งสองพร้อม กับท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ไม่ใช่เพียงครั้งหรือสองครั้ง (แต่ได้ละหมาดหลายครั้ง) โดยไม่การอาซานและอิกอมะห์ ” บันทึกโดยมุสลิม

จากหะดีษดังกล่าวเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า การละหมาดอี๊ดนั้นมีสองรอกอะห์ และไม่มีละหมาดสุนัตก่อนและหลังละหมาดอี๊ด ดังกล่าวนั้นถ้าละหมาด ณ สถานที่โล่ง มิใช่ในมัสยิด หากละหมาดในมัสยิด ก็มีสุนัตให้ละหมาดตะฮียะห์ตุลมัซยิดสองรอกอะห์ตามปกติ

การละหมาดอี๊ดไม่มีการอาซานและอิกอมะห์ เพราะไม่ปรากฏหลักฐานจาก ท่านนบีและเหล่าสาวกว่า มีการอาซานหรืออิกอมะห์ในการละหมาดอี๊ด แต่สมควรให้ใช้การเรียก ละหมาดด้วยคำว่า “ อัศศอลาตุลญะมิอะห์ ” แทน

การละหมาดอีตมีสุนัตให้ละหมาดเป็นคณะหมายถึงละหมาดรวมกัน แต่ก็สามารถละหมาดได้เพียงคนเดียว หากขาดละหมาดอีตรวมกัน ก็ให้มีการละหมาดกอฏอ (ชดเช้) เป็นส่วนตัวและไม่ต้องมีการอ่านคุตบะห์หลังละหมาด

วิธีการละหมาดอีตให้ปฏิบัติดังนี้

- ตักบิรอตูลเอียะห์รอม พร้อมกับเหนียตว่า “ ข้าพเจ้าตั้งใจจะหมาดสุนัตอีดิล ฟิตรี สองรอกอะห์ ตามอิหม่าม (หากเป็นมะมูม) เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา ”
- อ่านดุอาอูอิฟติตাহ์
- กล่าวตักบิร 7 ครั้งในรอกอะห์ที่หนึ่ง พร้อมกับยกมือเสมอไหล่ เหมือนตักบิรอตูลเอียะห์รอม
- ช่วงระหว่างตักบิรทั้ง 7 ครั้ง สุนัตให้กล่าวตัสเบียะห์ 6 ครั้งว่า “ ซุบฮานัลลอฮ์ วัลฮัมดุลิลลาห์ วะลาอิลาฮาอิลลัลลอฮุ วัลลอฮุอักบัร ”
- จากนั้นให้อิหม่ามอ่านฟาติฮะห์อย่างดัง โดยเริ่มแต่บิสมิลลาห์ ส่วนมะมูมให้นั่งฟัง ครั้นเมื่ออิหม่ามอ่านฟาติฮะห์เสร็จ ให้รับอามีน แล้วให้มะมูมอ่านฟาติฮะห์ค่อย ๆ
- ต่อจากนั้นสุนัตให้อิหม่ามอ่านซูเราะห์ก็อฟหรืออัลอะอฺลา (มะมูมไม่ต้องอ่าน)
- ก้มลงรุกูอ์และสุญญุดตามปกติ แล้วขึ้นยืนตรงเพื่อสูรอกอะห์ที่สอง
- เมื่อขึ้นตรงให้กล่าวตักบิร 5 ครั้งระหว่างตักบิรให้กล่าวตัสเบียะห์ดังกล่าว 4 ครั้ง
- จากนั้นอิหม่ามก็อ่านฟาติฮะห์ ส่วนมะมูมก็นั่งฟัง เมื่ออิหม่ามอ่านฟาติฮะห์จบ มะมูมกล่าวอามีนและอ่านฟาติฮะห์
- อิหม่ามอ่านซูเราะห์ อัลกอมรฺ หรือ อัลฆอชียะห์ (มะมูมไม่ต้องอ่าน)
- จบแล้วลงรุกูอ์ สุญญุด อ่านอัตตะฮียา และให้สลาม เป็นอันเสร็จพิธี

คุตบะห์ละหมาดอีต

ปกติการละหมาดญุมอะห์ ต้องมีการอ่านคุตบะห์สองคุตบะห์ก่อนการละหมาด แต่สำหรับละหมาดอีต มีสุนัตให้อ่านคุตบะห์สองคุตบะห์หลังละหมาดอีต หลักฐานกรณีนี้คือ หะดีษในบันทึกของมุสลิมดังนี้

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : شَهِدْتُ صَلَاةَ الْفِطْرِ مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَكُلُّهُمْ يُصَلِّيُهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ . رواه مسلم

จากอิบนุอับบาส รอฎียัลลอฮุอันฮูมา กล่าวว่า “ ฉันมีโอกาสร่วมละหมาดอีดิล ฟิตรีกับท่านนบีของอัลเลาะห์ ท่านอะบีบักร์ ท่านอุมร์ และท่านอุสมาน ทั้งหมดล้วนละหมาดอีตก่อนคุตบะห์ ” บันทึกโดยมุสลิม

หลักการและวิธีการแสดงคุตบะห์อีตพอสรุปได้ดังนี้

- คุตบะห์ทั้งสองของอีตต้องอยู่หลังละหมาดอีตและติดต่อกับละหมาดอีต ถ้าหากอ่านก่อนละหมาดอีต จะไม่นับคุตบะห์นั้น

• คุดบะห์อี๊ดมีองค์ประกอบ (รุกุ่น) และมารยาทต่าง ๆ เช่นเดียวกับคุดบะห์ญุมอะห์

• สุนัตให้เริ่มคุดบะห์ทีหนึ่งด้วยการกล่าวดักบิร 9 ครั้ง และเริ่มคุดบะห์ที่สองด้วยการกล่าวดักบิร 7 ครั้ง

• เนื้อหาของคุดบะห์ควรมีเนื้อหาที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ ที่สำคัญควรมีกล่าวถึงวันอี๊ดและชะกาตฟิตเราะห์ในอี๊ดิลฟิตรี ส่วนในอี๊ดอฎฮาควรมีการกล่าวถึงการเชือดสัตว์เป็นพลี (กรุบาน)

การฟังคุดบะห์อี๊ด

คุดบะห์เป็นสิ่งสุนัต (ควรกระทำ) ดังนั้น การฟังก็เป็นการสุนัตเช่นกัน การไม่ฟังคุดบะห์ไม่ทำให้เสียการละหมาดอี๊ด มีรายงานในเรื่องนี้ จาก अबดุลเลาะห์ บิน อัลสอาอิบ กล่าวว่า

شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِيدَ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ :
إِنَّا نَخْطُبُ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَجْلِسَ لِلْخُطْبَةِ فَلْيَجْلِسْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَذْهَبَ فَلْيَذْهَبْ .

ฉันเคยร่วมวันอี๊ดกับท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม เมื่อท่านละหมาดเสร็จ ท่านกล่าวว่า “ **ฉันจะแสดงคุดบะห์ ผู้ใดประสงค์จะนั่งอยู่ก็จงนั่ง และผู้ใดรักที่จะกลับไป ก็จงกลับไปได้** ”

แต่โดยมารยาทสังคมและมารยาทอิสลามแล้ว สมควรที่จะรับฟังเมื่อคอยเตบได้ อ่านคุดบะห์ เพราะนอกจากจะได้รับความรู้จากสาระและเนื้อหาในคุดบะห์แล้ว ยังเป็นการให้เกียรติคนอื่นและได้ผลบุญในการรับฟังด้วย

ท่านอิหม่ามนะวะวีได้กล่าวในหนังสือของท่านชื่อ “มัจมูอ ” โดยอ้างคำของท่านอิหม่ามซาฟิอ์กล่าวว่า “ การฟังคุดบะห์เป็นสิ่งประเสริฐ หากไม่ฟังถือว่ามักรูห์ ” และอิหม่ามซาฟิอ์ได้กล่าวอีกว่า “ การพูดจาขณะอิหม่ามอ่านคุดบะห์ถือว่ามักรูห์ ”

สถานที่ละหมาดอี๊ด

การละหมาดอี๊ด ให้ละหมาดได้ทั้งในมัสยิด และที่สนาม หรือที่โล่ง ที่สำคัญสถานที่ใดก็ตามที่สามารถรองรับผู้ละหมาดได้หมดในคราวเดียว ก็นับว่าสมควรละหมาด ณ ที่นั้น ไม่ว่าจะเป็นในมัสยิดหรือที่โล่งก็ตาม

ส่วนสถานที่ที่ดีที่สุดคือ ในมัสยิดฮารอมนครมักกะห์ และในมัสยิดนบีนครมดีนะห์ สำหรับมัสยิดทั่วไป ถ้าหากกว้างขวางและรองรับผู้ละหมาดได้หมดทั้งหญิงและชาย ก็สมควรจะละหมาดที่มัสยิด เพราะการละหมาดที่มัสยิดมุสลิมจะได้ทำอิบาดะห์อย่างอื่นได้ในมัสยิด เช่น การละหมาดตะฮียะตุลมัสยิดและเอียะอติกาฟ เป็นต้น ซึ่ง ณ ที่อื่นไม่อาจทำอิบาดะห์ประเภทนี้ได้

وَحَكِيَ عَنِ الشَّافِعِيِّ: إِنْ كَانَ مَسْجِدُ الْبَلَدِ وَاسِعًا، فَالصَّلَاةُ فِيهِ أَوْلَى لِشَرَفِ الْبُقْعَةِ.

และมีรายงานจากท่านอิหม่ามซาฟิอิว่า “ หากมัสยิดของเมืองกว้างขวาง การละหมาดในมัสยิดย่อมดีกว่า เพราะเป็นสถานที่ที่ประเสริฐ ”

และมีรายงานว่าท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ละหมาดฮิดในทีโล่งนั้น ก็เพราะมัสยิดนบีในยุคนั้นคับแคบไม่สามารถรองรับมุสลิมทั้งชายและหญิงจำนวนมากที่จะละหมาดฮิดได้ ท่านจึงต้องไปละหมาดในที่โล่งใกล้ ๆ กับมัสยิด เมื่อมัสยิดนบีได้ขยายในยุคต่อมาอย่างกว้างขวาง การละหมาดฮิดก็ได้กระทำในมัสยิดจนปัจจุบัน ทั้งในมหานครมักกะห์ก็มีการละหมาดฮิดในมัสยิดฮารอมและมัสยิดอื่น ๆ รวมทั้งนครดินะห์ก็มีการละหมาดฮิดในมัสยิดนบี และในมัสยิดอื่น ๆ เช่นกัน

การออกไปสถานที่ละหมาดฮิดสำหรับสตรีมุสลิม

วันฮิด เป็นวันสำคัญของมุสลิมทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง ดังนั้นการออกไปมัสยิดหรือสถานที่ละหมาดย่อมเป็นกิจกรรรมที่สตรีมุสลิมควรกระทำดุ้ผู้ชาย ในสมัยท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม และสมัยสาวกต่อมาบรรดาผู้หญิงก็ออกไปละหมาด หรือร่วม ณ สถานที่ละหมาดทั้งสิ้น มีหลักฐานยืนยันการร่วมวันฮิดของผู้หญิงดังนี้

فَعَنْ أُمِّ عَطِيَّةٍ الْأَنْصَارِيَّةِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ : أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى الْعَوَاتِقَ وَالْحَيْضَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحَيْضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلَاةَ وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ . رواه البخاري ومسلم .

จากอุมมิมะฮ์ญะฮ์ อัลอันศอรียะฮ์ รอฎียัลลอฮุอันฮา กล่าวว่า “ ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม มีบัญชาให้พวกเราเหล่าผู้หญิงทั้งสาวแรกรุ่นสาวที่มีรอบเดือน และผู้หญิงที่อยู่แต่ในบ้าน (ไม่ค่อยไปนอกบ้าน) ให้ออกไปในวันฮิดิลฟิตร์และฮิดิลอฎฐา สำหรับหญิงที่มีรอบเดือนให้อยู่นอกมัสยิด (นอกสถานที่ละหมาด) และให้พวกเธอร่วมในความดีและการเผยแพร่ของมุสลิมได้ ” บันทึกโดยบุคอรี และมุสลิม

และอีกหะดีษหนึ่งท่านอับดุลเลาะห์อิบนุอับบาสรอฎียัลลอฮุอันฮุม่า กล่าวว่า

خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحَى، فَصَلَّى، ثُمَّ خَطَبَ، ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَّظَهُنَّ وَذَكَرَهُنَّ، وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ . [البخاري].

“ ฉันออกไปพร้อมกับท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ในวันฮิดิลฟิตร์และฮิดิลอฎฐา ท่าน (นบี) ได้ละหมาด จากนั้นท่านก็แสดงคุตบะห์ ต่อมาท่านได้ไปยังเหล่าสตรี ท่านได้ให้คำสอนและตักเตือนพวกเธอ และแนะนำให้พวกเธอเหล่านั้นทำการศอดะเกาะห์ (บริจาคทาน) ” บันทึกโดยบุคอรี

จากหลักฐานดังกล่าว ยืนยันชัดเจนว่า ในวันฮิดนั้นบรรดาสุภาพสตรีสมควรจะออกไปยังมัสยิด หรือสถานที่ละหมาดฮิดเพื่อร่วมละหมาดฮิดและฟังคุตบะห์ สำหรับผู้ที่มิรอบ

เดือนก็สมควรออกไปด้วยเหมือนกัน เพียงแต่อย่าเข้ามัสยิดหรือทำการละหมาด แต่ให้พวกเธออยู่นอกมัสยิดเพื่อรับฟังสาระจากบทคุตบะห์

ข้อที่ต้องพึงระวังก็คือ บรรดาสตรีที่จะเดินทางไปยังมัสยิดนั้น ต้องแต่งตัวสุภาพแบบอิสลาม คือ คลุมฮิญาบ ไม่สวมใส่อาภรณ์วิจิตร และไม่ให้กลิ่นหอมจนหอมฟุ้ง

แปด ให้ละหมาดอีดและญุมอะห์แม้อีดจะตรงกับวันศุกร์

กรณีในวันอีดตรงกับวันศุกร์ การละหมาดจะทำอย่างไร ? จะละหมาดอีดเพียงละหมาดเดียว หรือจะทำละหมาดทั้งสองละหมาด

เรื่องนี้นักวิชาการอิสลามทั้งสามมัซฮับคือมัซฮับฮานาฟี มัซฮับมาลิกี และมัซฮับชาฟีอี ให้ละหมาดทั้งสองละหมาด คือให้ละหมาดอีดและละหมาดญุมอะห์ตามเวลาที่กำหนดหมายความว่า ให้ละหมาดอีดตามเวลา และให้ละหมาดญุมอะห์ตามเวลา เพราะทั้งสองละหมาดได้ถูกบัญญัติทั้งสิ้นและในเวลาที่แตกต่างกัน

ส่วนมัซฮับฮัมบะลี ให้ละหมาดอีดเพียงละหมาดเดียว ดังนั้น เมื่อละหมาดอีดแล้ว ก็ไม่ต้องละหมาดญุมอะห์ และถ้าไม่ได้ละหมาดอีด ก็ให้ละหมาดซุฮ์รีแทนญุมอะห์ หมายความว่าในวันนั้นไม่ต้องละหมาดญุมอะห์เลย ให้ละหมาดอีดหรือละหมาดซุฮ์รี

เก้า จับมือและแสดงความยินดีกันและกัน

การแสดงความยินดีกันและกันในโอกาสสำคัญ เป็นมารยาททางสังคมที่อิสลามก็ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะในวันอีด ซึ่งบรรดาสาวกในยุคท่านนบีก็มีการแสดงความยินดีกันและกัน ซึ่งท่านนบีก็ทราบและมิได้มีการตำหนิต่อประการใด จึงถือว่าเป็นการรับรองของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ดังการรายงานของญะบْرِ บินนะฟิร ว่า

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا التَّقَوَّا يَوْمَ الْعيدِ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ : تَقَبَّلَ مِنَّا وَمِنْكَ . إِبْنُ حَجْرٍ إِسْنَادُهُ حَسَنٌ

“ ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น เมื่อได้มีการพบปะกันในวันอีด คนหนึ่งก็กล่าวกับอีกคนหนึ่งว่า ขอได้รับการตอบรับจากเราและจากท่าน ”

และหะดีษของมุฮัมมัด บินซัยยาด กล่าวว่า

كُنْتُ مَعَ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ وَغَيْرِهِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانُوا إِذَا رَجَعُوا يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ : تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنَّا وَمِنْكَ . قَالَ أَحْمَدُ إِبْنُ حَنْبَلٍ : إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ

“ฉันได้อยู่ร่วมเหตุการณ์กับท่านอะบูมามะห์ อัลบาอิลียี และท่านอื่น ๆ จากบรรดาสาวกของท่านปี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม พวกเขานั้นเมื่อกลับ (จากการละหมาด) บางส่วนของพวกเขากล่าวกับบางส่วนว่า ตะก๊อบบะลัลลอฮุมินนา วะมิงกะ (ขออัลเลาะห์ทรงรับพรจากเราและจากท่านด้วยเถิด)” ท่านอาหมัดอิบนุฮัมบัลรับรองว่าสายรายงานหะดีษนี้ดี

ส่วนการจับมือนั้นมีหะดีษยืนยันว่า

قال صلى الله عليه وسلم: (مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا) [أبو داود والترمذي وأحمد].

ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ไม่มีมุสลิมสองคนที่พบกัน แล้วทั้งสองได้จับมือกัน นอกจากเขาทั้งสองจะได้รับการอภัย ก่อนที่ทั้งสองจะจากกัน” อะบูดาวูด ตีรมิซียีและอาหมัด

ดังนั้น เมื่อแล้วเสร็จจากการละหมาด ควรจะมีการจับมือกัน และกล่าวต่อกันว่า “ตะก๊อบบะลัลลอฮ์” ส่วนผู้รับฟังก็กล่าวตอบเช่นเดียวกันว่า “ตะก๊อบบะลัลลอฮ์”

ส่วนคำอวยพรที่มักกล่าวกันอยู่ในสังคมเช่น “อิติมบาร็อก” หรือ “มินัลอาฮิดินวัลฟาฮิซีน” หรือประโยคอื่น ๆ ที่แสดงความยินดีต่อกัน ก็สามารถกล่าวได้เช่นกัน

สิบ รื่นเริงได้ในวันอีตภายใต้กรอบของอิสลาม

ได้กล่าวแล้วว่า วันอีตเป็นวันตรุษของอิสลาม ย่อมต้องมีการรื่นเริงได้บ้างตามปกติของวันตรุษ ศาสนาอิสลามแม้จะเคร่งครัดในเรื่องศาสนา แต่ก็ได้ลิ้มรสความสุขสนานที่พึงมีสำหรับธรรมชาติของมนุษย์ อิสลามจึงกำหนดให้มุสลิมสนุกสนานได้ในวันอีต ตามกรอบของศาสนาที่กำหนด กล่าวคือ การรื่นเริงหรือสนุกสนานต้องไม่เกินเลยถึงขั้นกระทำการที่ผิดต่อหลักการศาสนาอิสลาม

หลักฐานที่แสดงว่าวันอีตสามารถมีการละเล่น ตีกลอง ร้องเพลง ได้คือ หะดีษของพระนางอาอิชะห์ ร่อฎียัลลอฮุอันฮา ความว่า

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تَغْنِيَانِ بَغْنَاءَ بُعَاثَ فَأَضْطَجَعَ عَلَى الْفَرَاشِ وَحَوْلَ وَجْهِهُ وَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَأَنْتَهَرَنِي وَقَالَ: مِزْمَارَةُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: [دَعُهُمَا] فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزَتْهُمَا فَخَرَجَتَا. رواه البخاري

จากพระนางอาอิชะห์ เล่าว่า “ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้เข้ามาที่ฉัน ซึ่งที่ฉันนั้นมีสตรีอยู่สองคนกำลังร้องเพลงเป็นเพลงกลอนที่เกี่ยวกับสงครามระหว่างเผ่าอาซและคอซรอจ ท่านนบีเอนหลังบนที่นอนและท่านได้ผินหน้าออกไป ขณะ

นั่นท่าน อะบูบักร์ เดินเข้ามา ได้ห้ามปรามฉันและพูดว่า “ **นี่มีท่วงทำนองร้องเพลงของไซมอน ต่อหน้าท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม หรือ ?** ” ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม หันมาทางอะบูบักร์แล้วกล่าวว่า “ **ปล่อยนางทั้งสอง (ให้ร้องเพลงต่อไป) เกิด** ” ครั้นเมื่ออะบูบักร์วางเฉย ฉันก็ให้สัญญาณให้ทั้งสองออกไป นางทั้งสองก็ออกไป ” บันทึกโดยบุคอรี

และหะดีษอะนัสที่กล่าวแล้วตอนต้นว่า ชาวมดีนะห์นั้น เคยมีวันรื่นเริงมาก่อน ท่านนบีจึงบอกว่า “ **วันสำคัญและวันรื่นเริงที่ดีกว่า อัลเลาะห์ได้เปลี่ยนให้ประชาชาติ อิสลามแล้วคือวันอิฎฏฮาและอิดีฟิตรี** ” จากความของหะดีษนี้ ท่านนบีรับรองว่า การละเล่น และการรื่นเริงย่อมมีได้ในวันสำคัญ สำหรับมุสลิมให้มีได้ในวันอิ็ด แต่เป็นการละเล่นและรื่นเริงที่ไม่ผิดต่อหลักการศาสนาอิสลาม

สิบเอ็ด เยี่ยมญาติใกล้ชิดและญาติผู้ใหญ่

วันอีदनอกจากจะเป็นตรุษของอิสลามที่ต้องมีการปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ควรจะเป็นวันเยี่ยมญาติพี่น้องและญาติผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบิดามารดา เพราะการดังกล่าวเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในอิสลาม

การเยี่ยมญาตินั้น ไม่เพียงแต่ญาติที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น แม้ญาติที่เสียชีวิตไปแล้ว ก็สมควรที่จะไปเยี่ยมและขออุมมัลฮาดิฮฺให้ด้วย ไม่ว่าหญิงหรือชาย เพราะมีหะดีษในบันทึกของบุคอรี และมุสลิมความว่า

مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْقُبُورِ، فَوَجَدَ امْرَأَةً تَبْكِي عِنْدَ قَبْرِ، فَقَالَ لَهَا: (اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي). وَلَمْ تَكُنْ تَكُنْ تَكُنْ الْمَرْأَةُ تَعْرِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ لَهُ: إِلَيْكَ عَنِّي (ابْتَعد عني)، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبِّ بِمُصِيبَتِي. فَأَنْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَرَكَهَا، فَقِيلَ لَهَا: إِنَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَتْ إِلَيْهِ وَقَالَتْ: لَمْ أَعْرِفْكَ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدَمَةِ الْأُولَى) [متفق عليه].

วันหนึ่งท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้ผ่านไปทีกุบูร (สุสาน) ท่านได้พบกับหญิงคนหนึ่งกำลังร้องไห้ที่หลุมศพ ท่านนบีกล่าวแก่นางว่า “ **เธอจงยำเกรงอัลเลาะห์ และจงอดทนไว้เถิด** ” หญิงคนนั้นไม่รู้จักท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นางกล่าวแก่ท่านนบีว่า “ **ท่านจงไปให้ห่างฉันเถิด ท่านนั้นไม่ประสบความสำเร็จเหมือนฉันนี้** ” แล้วท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ก็จากไป ปล่อยให้นางอยู่ ณ ที่สุสานนั้น ต่อมา มีผู้บอกแก่นางว่า “ **นี่เธอ เขาผู้นั้นคือ ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม** ” จากนั้นนางจึงไปหาท่านนบีแล้วสารภาพว่า “ **ฉันไม่ทราบว่าเป็นท่าน** ” ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวแก่นางว่า “ **การอดทนนั้น มีเฉพาะในช่วงแรกของการพิบัติเท่านั้น** ” บันทึกหะดีษโดยบุคอรีและมุสลิม

ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้เคยเยี่ยมมารดาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า

اسْتَأْذَنْتُ رَبِّي فِي أَنْ أَسْتَغْفَرَ لَهَا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي، وَاسْتَأْذَنْتُهُ فِي أَنْ أَرْوَرَ قَبْرَهَا فَأَذِنَ لِي. فَزُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكَّرُ بِالمَوْتِ) [مسلم وأبو داود].

“ฉันขออนุญาตองค์บิดาของฉันในการขอกภัยโทษให้มารดา ฉันไม่ได้
รับอนุญาตให้ทำอย่างนั้น แต่ฉันขออนุญาตพระองค์ในการไปเยี่ยมสุสานของมารดา ฉัน
ได้รับอนุญาตให้ไปเยี่ยมได้ ดังนั้น พวกท่านจงไปเยี่ยมกุบুর (สุสาน) เกิด เพราะการเยี่ยม
สุสานจะทำให้รำลึกถึงความตายบ้าง ” บันทึกโดยมุสลิมและอะบูดาวูด

وقال صلى الله عليه وسلم: (نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا) [مسلم].

และท่านนบี ศอลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ฉันเคยห้ามพวกท่านเยี่ยม
กุบুর บัดนี้พวกท่านจงเยี่ยมกุบुरเกิด ” บันทึกโดยมุสลิม

การเยี่ยมกุบुर เป็นหลักการที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ในทุกเวลา ไม่เจาะจง
จะต้องเป็นวันนั้นวันนั้น รวมทั้งวันอดีตก็ไม่มีข้อห้ามในการเยี่ยมกุบुर ข้อสำคัญก็คือ ต้องไม่เจาะจงว่า
จะต้องเยี่ยมกุบुरเฉพาะวันอดีตเท่านั้น อย่างกำหนดเป็นข้อบังคับว่าเมื่อถึงวันอดีตจำเป็นต้องไปเยี่ยม
กุบुर เพราะการกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีในหลักการอิสลาม ดังนั้นหากผู้ใดใครจะเยี่ยม
กุบुरวันไหน เป็นเรื่องที่ดีความเหมาะสมและสะดวกที่จะกระทำอย่างนั้น หากสะดวกในวันอดีตก็
สามารถกระทำได้ ไม่มีข้อห้ามใด ๆ ในหลักการของศาสนา

มีผู้ทรงคุณธรรม (ศอลิฮีน) คนหนึ่งกล่าวว่า “ เมื่อมีเรื่องคับแค้นใจหรือเดือด
ร้อนควรไปเยี่ยมกุบुर จะทำให้คิดถึงสัจธรรมข้อหนึ่งก็คือ ทุกอย่างเป็นเรื่องไม่จริง คน
เราต้องถึงแก่ความตาย ความตายคือหนทางที่เราต้องผ่าน จงอย่าได้จริงจังกับชีวิตบน
โลกนี้นัก ”

وَكَانَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - إِذَا ذُكِرَتْ لَهُ الْجَنَّةُ أَوْ النَّارُ لَمْ يَبْكْ، وَإِذَا ذُكِرَ الْقَبْرُ
بَكَى. فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
(الْقَبْرُ أَوَّلُ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ، فَإِنْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ،
وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ)[أحمد].

ท่านอุสมานรอฎียัลล่อฮุอันฮุ นั้น เมื่อมีการถูกกล่าวถึงสวรรค์และนรกกับเขา เขา
ไม่ร้องไห้ แต่เมื่อมีการพูดถึงเรื่องกุบुर เขากลับร้องไห้ มีคนถามเขาว่าทำไมจึงเป็นเช่นนี้ เขากล่าว
ว่า “ ฉันได้ยินท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า ” “ สุสาน
นั้น เป็นสถานที่แรกของอาคิเราะห์ (โลกหน้า) หากคนหนึ่งปลอดภัยจากสุสาน กาลต่อ
จากนั้นก็ง่ายขึ้น แต่ถ้าเขาไม่ปลอดภัยจากสุสาน กาลต่อจากนั้นก็ยิ่งร้ายแรงยิ่งกว่านัก ”
บันทึกหะดีษโดยอาหมัด

มารยาทการเยี่ยมกุบรูร (สุสาน)

แม้ศาสนาจะอนุญาตให้เยี่ยมกุบรูรได้ ก็สมควรที่จะต้องรักษามารยาทการเยี่ยมกุบรูรซึ่งขอแนะนำมารยาทการเยี่ยมกุบรูรบางประการดังนี้

- แต่งตัวให้เรียบร้อยอย่างเรียบง่าย ตั้งใจการเยี่ยมกุบรูรเพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา
- เมื่อเข้ากุบรูรควรกล่าวสลามแก่ชาวกุบรูร ตามที่ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม สอนบรรดาสาวก ในบันทึกของมุสลิมและท่านอื่นว่า

"السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ".

• ไม่ตั้งใจเดิน นั่ง หรือซบถ่าย บนหลุมศพที่เห็นร่องรอยอย่างชัดเจน เพราะการนั่งหรือปฏิบัติกรดังกล่าว ท่านนบีกล่าวเปรียบเทียบกับว่า “ **การนั่งบนหลุมศพร้ายแรงยิ่งกว่านั่งบนกองไฟเสียอีก** ” (มุสลิม)

• อ่านอัลกุรอาน แล้วฮะดียะหุกุศการอ่านอัลกุรอานแก่ผู้ตาย จากนั้นขอพรต่ออัลเลาะห์โปรดส่งผลบุญการอ่านสู่ผู้ตายทั้งที่เป็นเจ้าของกุบรูรหรือผู้ล่วงลับทั่วไป

• ต้องไม่ขอพรต่อผู้ตายในกุบรูรโดยตรง ไม่จูบและลูบคลำกุบรูรเพื่อเอาबारอกัต (ศิริมงคล) เพราะท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า

(إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ) [الترمذي].

“ **เมื่อท่านขอพร ก็จงขอต่ออัลเลาะห์ และเมื่อท่านขอความช่วยเหลือ ก็จงขอต่ออัลเลาะห์เท่านั้น** ” บันทึกโดยติรมิซีย

• ไม่คุยเรื่องขำขัน เฮฮา และแสดงการละเล่น ในกุบรูร อันจะค้านกับเจตนาของการเยี่ยมกุบรูรคือ เพื่อรำลึกถึงความตายและระลึกถึงวันปรภพ

• อย่าบริพาสนหรือกล่าวถึงคนตายในทางไม่ดี แต่ต้องพูดถึงคนตายในทางที่ดี ๆ เท่านั้น เพราะท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า

قال صلى الله عليه وسلم: (لا تسبُّوا الأموات، فإنهم قد أفضوا إلى ما قدموا

[البخاري].

“ **ท่านทั้งหลายอย่าบริพาสนคนตาย เพราะพวกเขานั้นได้ล่วงหน้าไปแล้ว ไม่มีวันที่จะย้อนกลับมาได้** (พวกเขากลับมาทำงานในโลกดุนยาแล้วจะให้ภัยเราไม่ได้แล้ว) ” (บุคอรี)

وقال صلى الله عليه وسلم: (لا تذكروا هلكاكم إلا بخيرٍ) [النسائي].

และท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ **พวกท่านอย่าได้กล่าวถึงคนตาย นอกจากจะเป็นเรื่องที่ดี ๆ เท่านั้น** ” (นะซาอี)

• ต้องไม่ละหมาดประจำเวลาหรือละหมาดอื่น ๆ ในสุสาน ยกเว้นบุคคลที่ตั้งใจจะละหมาดคนตาย (ญะนาซะห์) แต่ละหมาดไม่ทัน ก็ให้ละหมาดญะนาซะห์ที่ถูกรื้อได้ เพราะมีหะดีษที่รายงานโดยอิบนุอุมัร ความว่า

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ فِي سَبْعِ مَوَاطِنَ: فِي الْمَرْبَلَةِ، وَالْمَجْزَرَةِ، وَالْمَقْبَرَةِ، وَقَارِعَةِ الطَّرِيقِ، وَالْحَمَّامِ، وَمَعَاظِنِ الْأَيْلِ، وَفَوْقَ الْكُعْبَةِ [ابن ماجه]

“ ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ ศอลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้ห้ามมิให้ละหมาดใน 7 แห่งคือ ในส้วม ในคอกสัตว์ หรือสถานที่เชือดสัตว์ ในกุบรู (สุสาน) ในท้องถนน ในห้องอาบน้ำในที่อุฐนอน และบนหลังคาอะอูบะห์ ” (อิบนุมาญะห์)

สิบสอง ประกอบกรรมดีหลากหลายและเป็นแบบอย่างที่ดี

เมื่อวันอีดเป็นวันดีของอิสลาม ผู้เป็นมุสลิมก็ต้องประกอบความดีให้มาก ๆ เช่น ทำดีต่อพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง รักษาการละหมาดรวมกัน อ่านกุรอาน ซิกรุลเลาะห์ บริจาคทาน สร้างบรรยากาศในครอบครัวให้อบอุ่นและปิติยินดี ให้ของขวัญและการละเล่นที่ไม่ผิดศาสนาแก่ลูกหลาน ขอรับการอภัยและคืนสิทธิ์ที่เราเคยละเมิดคนอื่นไว้ และตั้งใจกลับเนื้อกลับตัวอย่างจริงจังที่สำคัญก็คือ การได้ทำตามที่ปฏิบัติต้องเป็นไปด้วยความถูกต้องและดีงาม เพราะจะเป็นแบบอย่างแก่บรรดาลูกหลานและเยาวชนในอนาคตต่อไป

ข้อปฏิบัติหลังวันอีด

เมื่อรอมฎอนได้จากเราไป สิ่งที่มีมุสลิมต้องดำเนินต่อไปคือ

รีบถือศีลอดชดใช้ หากขาดถือศีลอดจะด้วยเหตุใดก็ตาม หากขาดถือศีลอดเพราะเหตุจำเป็น เช่น สุภาพสตรีที่มีรอบเดือน หรือคนเดินทาง คนป่วย ที่ศาสนาอนุญาตที่จะไม่ต้องถือศีลอดได้ จำเป็นที่จะต้องถือศีลอดเป็นการชดใช้ (กอฏอ) โดยไม่ต้องขอภัยโทษ (อัสติฆฟาร) แต่ถ้าขาดศีลอดโดยไม่มีเหตุจำเป็นหรือได้รับการผ่อนผัน จำเป็นต้องถือศีลอดชดใช้และต้องขอภัยโทษ (อัสติฆฟาร) ด้วย

ถือศีลอดสุนัตหกวันในเดือนเชาวาล เพราะท่านนบี ศอลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวส่งเสริมความว่า

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ اتَّبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ. رواه مسلم

“ ผู้ใดถือศีลอดรอมฎอน แล้วถือศีลอดต่อไปในเดือนเชาวาลอีกหกวัน ผลบุญเท่ากับได้ถือศีลอดตลอดปี ” บันทึกโดยมุสลิม

และควรถือศีลอดในเดือนอื่นๆ สามวันต่อเดือน และควรจะเป็นวันที่สิบสาม สิบสี่ และสิบห้า ของทุกเดือน (อาหรับ) ในทางศาสนาเรียกว่า “ อัยยามุลบัยฎ ” รวมทั้ง ควรถือศีลอดในทุกวันจันทร์ ด้วย เพราะเป็นวันเกิดของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม

ริบจ่ายอาหารแก่คนยากจน สำหรับคนที่จำเป็นต้องจ่ายค่าปรับ (กัฟฟาเราะห์) เช่น ผู้ทำผิดด้านการร่วมประเวณีกับภรรยาขณะถือศีลอดรอมฎอน ซึ่งเขาไม่อาจถือศีลอดติดต่อกันได้สองเดือน หรือค่าทดแทน (ฟิดยะห์) ที่ไม่ได้ถือศีลอด เช่นคนชราภาพที่ไม่สามารถถือศีลอดได้หรือผู้ป่วยถาวรที่ไม่มีโอกาสหาย เป็นต้น

มุ่งมั่นทำอิบาดะห์ต่ออัลเลาะห์อย่างต่อเนื่อง เพราะแม้รอมฎอนจะหมดไป แต่การทำอิบาดะห์ของมุสลิมย่อมไม่หมดไปด้วย จึงจำเป็นต้องทำความดีต่อไป อัลเลาะห์ตรัสในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ในซูเราะห์ อัลฮัจ์ญ์ โองการที่ 99 ว่า

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

“ และเจ้าจงสักการะต่อองค์อภิบาลของเจ้า จนกว่าความตายจะมาถึงเจ้า ”

ปรับสภาพตนเองให้ดีกว่าก่อนรอมฎอน ในด้านการปฏิบัติตัวเป็นบ่าวที่ดีของอัลเลาะห์ ด้วยการทำดีให้มากขึ้น ละหมาดให้มากขึ้น ถือศีลอดให้มากขึ้น บริจาคให้มากขึ้น พุดจาให้มีสาระมากขึ้น ไม่จาบจ้วงและนินทาให้ร้ายคนอื่น เป็นต้น เพราะการทำตัวหลังรอมฎอนให้ดีกว่าก่อนรอมฎอน เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่า อิบาดะห์ที่เราได้กระทำเดือนรอมฎอนที่ผ่านได้ รับการตอบรับจากอัลเลาะห์แล้ว

اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْنَا عَلَى الْاِيْمَانِ وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَاَحْيَا حَيَاةً طَيِّبَةً وَاَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِيْنَ
وَاغْفِرْ لَنَا وَلِوَالِدَيْنَا وَلِجَمِيْعِ الْمُسْلِمِيْنَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى نَبِيِّنَا
مُحَمَّدٍ وَعَلَى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ .
سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ نَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ نَسْتَغْفِرُكَ وَنَتُوْبُ اِلَيْكَ
وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ

